Lainsäädäntö ja hallinto/Yrityslainsäädäntö
Hannu Ylänen

oikeusministerio@om.fi

LAUSUNTO

18.8.2016

Lausuntopyyntö, osakeyhtiölain muutostarve, arviomuistio OM 32/41/2015

Oikeusministeriö on pyytänyt otsikon asiassa lausuntoa Elinkeinoelämän keskusliitolta. Kiitämme oikeusministeriötä proaktiivisesta asenteesta osakeyhtiölain kehittämismahdollisuuksien kartoittamisessa ja mahdollisuudesta lausua asiassa ja toteamme kantanamme seuraavaa.

Yleistä

Kansallinen osakeyhtiölain uudistus olisi tärkeää ajoittaa yhteen EU -lainsäädännöstä tulevien pakollisten muutosten kanssa, jottei osakeyhtiölakia ryhdytä muuttamaan useampaan kertaan lähivuosien aikana.

Muutokset olisi siis asianmukaista saattaa voimaan kerralla, sitten kun osakkeenomistajien oikeudet -direktiivistä (SHRD II) seuraavat velvoitteet tulee implementoida osaksi kansallista lainsäädäntöä. Tämä vähentää yritysten hallinnollista taakkaa ja uuteen sääntelyyn sopeutumisesta aiheutuvia kustannuksia.

Katsomme lisäksi, että muutostarpeita arvioitaessa Suomen sääntelyä tulisi verrata muun Euroopan sääntelyyn. Mahdollisimman yksinkertainen ja kevyt osakeyhtiölaki yhdistettynä yhtiöiden liikkumavapauteen yhtiöjärjestysmääräyksin sekä itsesääntelyn keinoin on yhtiöiden näkökulmasta paras lähestymistapa. On myös tärkeää, että vältetään sellaista lakitason sääntelyä, joka on "Suomi-spesifiä" ja eroaa vahvasti muiden maiden sääntelystä.

Katsomme myös, että pääsääntöisesti yksityisille osakeyhtiöille luotavat helpotukset ja joustot, samalla kun julkisten osakeyhtiöiden velvoitteet pidetään ennallaan tai jopa ankaroitetaan, ei ole ongelmatonta. Uhkana on, että tilanne vääristää kilpailua samalla alalla toimivien julkisten ja yksityisten yhtiöiden välillä ensi mainittujen vahingoksi.

Yleisiä kommentteja arviomuistiossa esitettyihin asiakokonaisuuksiin

Kansalliset hankkeet – Kaupparekisterin uudistaminen

Kaupparekisteriin tehtävien muutosilmoitusten liitevaatimuksia olisi hyvä keventää. Nykytilanteessa osakkeiden rekisteröimiselle on asetettu osakeyhtiölain noudattamista koskevien vakuutusten osalta asiallisesti samat vaatimukset kuin varsinaisel-

le osakeyhtiön rekisteröimiselle. Voisi pohtia, riittäisikö esimerkiksi osakkeiden antamiseen liittyvään vakuutukseen osakeyhtiölain noudattamisesta hallituksen enemmistön ja toimitusjohtajan vakuutukset sen sijaan, että vaaditaan kaikkien hallituksen jäsenten allekirjoitukset. Kirjallisista vakuutuksista luopumista voisi myös harkita. Nykytilanne ei myöskään ota huomioon pörssiyhtiöiden hallitusten kansainvälistymistä ja sitä, että päätöksiä tehdään myös puhelinkokouksissa tai kirjallisesti. Lakiin kirjattavien muutosten on kestettävä aikaa niin, että uusien teknisten palveluiden käyttöönottaminen ei esty lain kirjoitusasun vuoksi.

EU-hankkeet ja muut kansainväliset hankkeet – EU-yhtiöoikeuden digitalisointi

Pääomien vapaa liikkuvuus on yksi Euroopan Unionin perusperiaatteista. Kuitenkin ulkomaisten (pien)osakkeenomistajien mahdollisuudet vaikuttaa omistamiensa suomalaisten pörssiyhtiöiden päätöksentekoon yhtiökokouksissa on jäänyt pääosin varainhoitajien vastuulla olevien ratkaisujen varaan. Käytännössä ulkomainen osakkeenomistaja, jolla ei ole suomalaista arvo-osuustiliä, on täysin riippuvainen pankkien tarjoamista (maksullisista) asiamiespalveluista yhtiökokoukseen osallistumisen suhteen. Sähköisiä yhtiökokouspalveluita ja osakkeenomistajien tunnistautumispalveluita tulisi kehittää.

Yksityiskohtaiset kommentit arviomuistiossa esitettyihin osakeyhtiölain muutosehdotuksiin liittyen

Vähimmäispääomavaatimus (1 luvun 3 §)

Yksityisen osakeyhtiön osalta poistetaan vähimmäispääomavaatimus tai alennetaan se esimerkiksi 1 euroon. Julkisen osakeyhtiön osalta vähimmäispääomavaatimus laskettaisiin 25 000 euroon (EU:n direktiivin vähimmäisvaatimus).

Kannatettavia ehdotuksia. Käytännössä vähimmäispääomavaatimuksella ei ole vaikutusta velkojiensuojan kannalta ja summa on erityisesti yhtiön perustamisvaiheessa vain tarpeeton kulu. Merkityksellisempää yhtiön velkojiensuojan kannalta ovat esimerkiksi ajantasaiset tilinpäätöstiedot. Pääomavaatimuksen poistamisen kannalta huomionarvioista on myös, että samalla yksityisten osakeyhtiöiden osalta lievennettäisiin myös osakepääoman menettämiseen perustuvaa ilmoitusvelvoitetta tai poistetaan tämä ilmoitusvelvollisuus. Lievennysvaihtoehtoja ovat esimerkiksi määräaika pääoman menetyksen ilmoittamiselle ja että merkinnän poistamiseen riittäisi positiivinen oma pääoma. Keskusteluissa on kuitenkin esitetty myös arvioita siitä, että vähimmäispääomavaatimuksesta luopuminen helpottaisi siinä määrin osakeyhtiön perustamista, että se saattaisi lisätä yhtiömuodon käyttöä rikollisiin tarkoituksiin.

Yhtiön johdon lojaliteettivelvollisuuden selkeyttäminen osakeyhtiölain tasolla (1 luvun 8 §)

Osakeyhtiölaista tulisi ehdotuksen mukaan ilmetä nimenomaisesti johdon lojaliteettiperiaate sellaisena kuin se on osakeyhtiöoikeuden yleisten periaatteiden mukaan.

Lojaliteettivelvollisuutta tarkennetaan ja ohjataan mm. corporate governance - koodin kautta itsesääntelyllä eri suosituksilla, mm. hallituksen kokoonpanoa, monimuotoisuutta ja riippumattomuutta koskevilla suosituksilla. Osakeyhtiölain periaatteiden tarkentamisen tulee jatkossakin säilyä itsesääntelyn kentässä, eikä lakiin tule ottaa nimenomaisia säännöksiä tästä.

Huolellisuusvelvollisuuden tulkinta on Suomen laissa tällä hetkellä aika selvä, ja on myös aivan selvä, että lojaliteettivelvollisuus sisältyy laissa jo säänneltyyn huolellisuusvelvollisuuteen (OYL 1.8) ja on myös selvä, että huolellisuusvelvollisuus sisältää velvollisuuden toimia yhtiön edun mukaan. Keskustelu erillisestä lojaliteettivelvollisuudesta voisi tehdä tämän tulkinnan epäselvemmäksi.

Lojaliteettivelvoite määrittää johdon työtä ja päätöksentekoa jokaisen päätöksen kohdalla ja ottaen huomioon erilaisten päätösten kirjo kaikissa mahdollisissa tilanteissa ja yhtiöissä, tulee tässä olla tarkkana, ettei sitä säännellä epätarkoituksenmukaisesti. Velvoite toteutuu ja sen sisältö on kussakin yksittäistapauksessa erilainen, ja tämä arviointi ja velvoitteen sisällön määritteleminen tulee lain tasolla olla mahdollisimman väljä, jotta mahdollistetaan joustavuus ja tarkoituksenmukaisuus kussakin tilanteessa.

Lojaliteettivelvoitteen sitominen yhtiön etuun, yhdessä osakeyhtiön voitontuottamistarkoituksen kanssa, on onnistunut tapa säännellä velvoitteen sisältöä, eikä lain tasolla tulisi huomioida esimerkiksi eri intressiryhmien edun valvontaa – näiden etujen asianmukainen huomioiminen sisältyy yhtiön edun arviointiin jo nykyisenkin sääntelyn alla. Mikäli lojaliteettivelvoitteen sisältöä laajennettaisiin lain tasolla, voisi tämä käytännössä viedä vastuu- ym. näkökulmien kautta huomiota pois yhtiön edun valvonnalta, jonka tulisi jatkossakin olla velvoitteen ensisijainen määrittelyperuste.

Osakemerkinnän rekisteröinnin edellytykset ja osakkeiden maksaminen (2 luvun 5, 6 ja 8§)

Ehdotuksen tavoitteena on keventää yksityisen osakeyhtiön osakepääoman maksun edellytyksiä. Nykyään yhtiön rekisteröimiseen vaaditaan tilintarkastajan todistus siitä, että osakeyhtiölain säännöksiä osakkeiden maksamisesta on noudatettu. Jatkossa tällaista tilintarkastajantodistusta ei enää vaadittaisi, vaan yksityisissä osakeyhtiöissä tiedot osakkeiden maksusta annettaisiin tilinpäätöksessä. Myös osakkeiden apporttimaksun osalta tarvittavat, voimassa olevaa lakia sisällöltään vastaavat lisätiedot esitettäisiin tilinpäätöksessä.

Katsomme, että tilinpäätöksessä esitettävä tieto on täysin riittävä todiste osakepääoman maksusta ja tarpeettomista tilintarkastajan todistuksista luopuminen vähentää yrityksen perustamiskustannuksia ja helpottaa perustamisprosessia. Tilintarkastajan todistus osakepääoman maksamisesta ei ole tae mistään muusta kuin siitä, että tilintarkastajan antaman todistuksen hetkellä yhtiön osakepääoma on maksettu. Tilinpäätöksessä esitettävät tiedot kuvaavat kuitenkin asianmukaisesti kokonaisuutena yhtiön lähihistoriaa ja sen perusteella annettava, tilintarkastettu tieto on riittävä tae yhtiön osakepääoman katteesta.

Katsomme lisäksi, että kotimaisella tasolla yhtiön hallussa olevien osakkeiden ja uusien osakkeiden verokohtelu tulisi yhdenmukaistaa niin, että kummankin käyttö olisi tosiallisesti mahdollista osakkeilla toteutettavissa transaktioissa tai muissa osakeanneissa.

Jälkiapporttia koskevien tietovaatimusten keventäminen (2 luvun 6§)

Ehdotuksen mukaan jälkiapporttimaksua koskevaa sääntelyä tulisi soveltaa vain tilanteisiin, joissa yhtiö hankkii omaisuutta osakkeiden merkitsijältä, osakepääoman sijoittajalta tai näiden lähipiiriin kuuluvalta. Nykylaissa apporttimenettelyä sovelletaan myös vastapuolen ollessa täysin ulkopuolinen taho.

Katsomme, että voimassa oleva sääntely jälkiapportin osalta on hieman epäselvä. Menettely apportin osalta on muutoinkin melko hankala tilintarkastajalta vaadittavan apporttilausunnon vuoksi. Jatkossa olisi tärkeää selvittää, miten prosessia voitaisiin sujuvoittaa ja mahdollisesti luopua tilintarkastajan apporttilausunnosta.

Osakkeiden luovutus- ja hankintaehtoja koskevien rajoitusten poistaminen tai vähentäminen (3 luvun 6 §, 15 luvun 10 §, 16 luvun 13 §, 17 luvun 13 ja 18 luvun 1 §)

Arviomuistiossa ehdotetaan, että osakkeiden luovutus- ja hankintaehtoja koskeva 3 luvun 6 §:n rajoitus kumottaisiin. Lainkohdan mukaan sallitun sisältöisiä ovat vain 7 §:n mukainen lunastuslauseke ja 8 §:n mukainen suostumuslauseke. Jatkossa pykälät eivät siis olisi velvoittavia, vaan niiden säännökset säilyisivät malleina lunastus- ja suostumuslausekkeista. Lisäksi muutettaisiin 15 luvun 10 §:ää siten, että yhtiöjärjestyksen mukaan lunastukseen oikeutettu ja velvollinen voi olla myös toinen osakas tai muu taho ja 18 luvun 1 §:ää muutettaisiin niin, että lunastusoikeuden ja -velvollisuuden synnyttävän omistuksen ja/tai äänimäärän suuruudesta ja lunastushinnasta voi määrätä yhtiöjärjestyksessä toisin. Lisäksi muutettaisiin 16 luvun 13 §:n ja 17 luvun 3 §:n säännökset oikeudesta vaatia lunastusta ja lunastuksen ehdoista sulautumisen ja jakautumisen yhteydessä.

Katsomme, että joustavuuden ja sopimusvapauden lisääminen yhtiöjärjestykseen perustuvien osakkeiden hankinta- ja luovutusrajoitusten osalta on lähtökohtaisesti kannatettava ajatus, vaikka sinänsä nykyiset 3 luvun 7 §:n ja 8 §:n vaihdannanrajoituslausekkeet toimivatkin käytännössä ihan hyvin. On kuitenkin tärkeää, että 3 luvun 7 § ja 8 § säilytetään laissa esimerkkeinä ja malleina, vaikka velvoittavuus niiden käyttöön poistuisikin. Säilyttäminen on tarpeen myös yhtiöjärjestysmääräysten toimivuuden turvaamiseksi.

Arviomuistiossa OYL:n 18 luvun 1§:ää kannatetaan muutettavaksi niin, että lunastusoikeuden ja -velvollisuuden synnyttävän omistuksen ja/tai äänimäärän suuruudesta ja lunastushinnasta voi määrätä yhtiöjärjestyksessä toisin. Muistion mukaan sopimusvapauden laajennus voisi koskea kaikkia osakeyhtiöitä tai esim. vain yksityisiä osakeyhtiöitä, jos sijoittajansuojan kannalta pidetään edelleen tarpeellisena rajoitusten säilyttämistä kaikkien julkisten osakeyhtiöiden tai (5 luvun 1 §:ssä määriteltyjen) pörssiyhtiöiden kohdalla. Katsomme, että tämä muutos ei voine lähtökoh-

taisesti koskea pörssiyhtiöitä, koska luovutus- tai hankintaehdot voivat rajoittaa osakkeiden vaihdantaa.

Sähköinen osake- ja osakasluettelopalvelu yksityisille osakeyhtiöille (3 luvun 15 §)

Ehdotuksessa todetaan, että erityisesti pienyritystoiminnan edistämiseksi on selvitettävä tarve ja mahdollisuudet sähköisen osake- ja osakasluettelopalvelun tarjoamiseen yhtiöille, joiden osakkeet eivät ole arvo-osuusjärjestelmässä. Palvelun käyttämisen olisi vapaaehtoista. Palvelun kysyntää todennäköisesti edistäisi merkittävästi se, että osake- ja osakasluettelon omistus- ja äänivaltatiedoista kaikkien saatavana – yleisöjulkisia – olisivat vain tiedot pääosakkaista ja näiden omistus- ja äänivaltaosuuksista. Tutustumisoikeus muihin luettelon tietoihin olisi vain osakkaille, yhtiön ja osakkaiden velkojilla, toimivaltaisilla viranomaisilla ja muilla, jotka osoittavan etunsa sitä vaativan.

Sähköisen osake- ja osakasluettelopalvelun käyttötarvetta voitaisiin selvittää yksityisten osakeyhtiöiden parissa. Tietojen tulisi sisältää vain tiedot pääomistajista. Palvelun käytön tulisi olla täysin vapaaehtoista yrityksille. Omistajatietojen asema yritysrahoituksessa ja yritysten välisessä liiketoiminnassa on varmasti olennaisessa asemassa, mutta omistajatietojen tekeminen julkiseksi sähköisen osakasluettelopalvelun kautta tuskin sinänsä parantaa yrityksen asemaa suhteessa rahoittajiin. Omistussuhteet ja muut tarkemmat yrityksen talouteen ja toimintaan liittyvät asiat käydään luonnollisesti erikseen läpi yrityksen ja sen rahoittajien kanssa.

Mahdollisuus yhtiön omaisuuden panttauskieltoon yhtiöjärjestyksessä (5 luku)

Ehdotuksen mukaan yhtiöjärjestyksessä tulee voida määrätä yhtiön omaisuuden panttauskiellosta, jonka mukaan yhtiö ei voi pantata omaisuuttaan tai tiettyä osaa siitä (ns. negative pledge). Tämä määräys olisi tarkoitus rekisteröidä kaupparekisteriin ja siitä tulisi silloin julkinen.

Tämä vaihtoehto voi näkemyksemme mukaan joissain tilanteissa helpottaa yrityksen rahoitusmahdollisuuksia, mutta yhtiöjärjestykseen otettavaa panttauskieltoa on myös kritisoitu yritysten taholta. On katsottu, että mahdollisesti pankeille tämä määräys voi toimia, mutta muiden yhtiöiden osalta voi itse asiassa hankaloittaa liiketoimintaa ja sijoittajan ymmärrystä yrityksen rahoitusrakenteesta. Lisäksi mahdollisuuden käyttämistä pörssiyhtiöiden osalta on pidetty liian jäykkänä, koska yhtiöjärjestyksen muuttaminen edellyttää yhtiökokouksen päätöstä ja rahoitustilanteen muuttuessa mahdollisesti nopeastikin, uutta muutosta yhtiöjärjestykseen ei olisi mahdollista tehdä kovin nopeasti.
Tämän lisäksi koettiin ylipäänsä ongelmallisena, mikäli negative pledge -määräys jossain vaiheessa poistettaisiin yhtiöjärjestyksestä – millaisen viestin se antaisi yrityksen taloudellisesta tilanteesta?

Yhtiöissä, joissa osakkeenomistajien määrä ei ole kovin laaja, tämä vaihtoehto voisi ainakin päätöksentekomenettelyn kannalta olla mahdollisempi. Lopuksi tulee todeta, että onhan ”negative pledge” -lausekkeen käyttö toki mahdollista jo nykyäänkin, vaikkei siitä mitään erityistä maininta ole osakeyhtiölaissa. Maininta lain tasol-

la lisäisi tietoisuutta tällaisen mahdollisuuden käytöstä ja voisi yhdenmukaistaa ja selkeyttää lausekkeen sisältöä ja käyttöä.

Osakkaan tiedonsaantioikeus (5 luku)

Ehdotuksen mukaan uuden yksityisen osakeyhtiön kaikilla osakkailla tulisi olla oikeus tutustua yhtiön kirjanpitoon ja asiakirjoihin, jollei yhtiöjärjestyksessä toisin määrätä. Tietojen luottamuksellisuuden säilymiseksi tulisi säätää myös tietoja saaneen osakkaan vastuusta.

Tällainen olettamasäännös on mielestämme tarpeeton ja ehdotus sisältää monia mahdollisia ongelmia, mm. yrityksille aiheutuva lisätyö erilaisten tietopyyntöjen osalta sekä liikesalaisuuksien suojan vaarantuminen. Rajaamaton, yleinen oikeus "yrityksen kirjeenvaihtoon" ja muuhun materiaaliin pelkästään osakeomistuksen kautta ei ole perusteltu. Tarvetta tällaiselle yrityksen asiakirjojen rajoittamattomalle julkisuudelle osakkaiden piirissä ei ole ilmennyt.

Yhtiöjärjestysmääräyksen muuttaminen velvoitteen estämiseksi aiheuttaisi yrityksille tarpeetonta lisätyötä ja kustannuksia. Yhtiökokousmateriaali ja kyselyoikeus palvelevat osakkaiden tiedonsaantia mielestämme riittävällä tasolla ja yritysten jatkuvasti laajentuva raportointivelvollisuus lisäävät ja monipuolistavat yrityksen antaman tiedon määrää jatkuvasti. Tämän lisäksi vähemmistöosakkeenomistajien oikeussuojaa edistää erityistilintarkastusmahdollisuus. Tarvetta tämän kaltaiselle laajalle yrityksen asiakirjojen julkisuudelle osakkaiden piirissä ei ole. Toteamme vielä, että mikäli johdon vastaus pitäisi antaa esimerkiksi toimintakertomusta vastaavassa muodossa myös pörssiyhtiöissä, tämä vain lisäisi entuudestaan pörssiyhtiöiden hallinnollista taakkaa tilanteissa, joissa tiedottamisvelvollisuudet ovat jo entuudestaan laajat.

On lisäksi olemassa erityisiä toimintamalleja tietyillä toimialoilla, joissa keskenään kilpailluilla markkinoilla toimivat osakkaat voisivat saada kilpailuoikeudellisesti relevanttia tietoa. Tällaisissa yrityksissä on juuri tästä syystä laadittu erityisiä kilpailuoikeudellisia ohjeistuksia, joiden perusteella tietojen käsittelyä hallintoelimissä ja tietojen luovuttamista mm. osakkaille on rajoitettu. Tällainen järjestely on noteerattu perusteena asianmukaiselle toiminnalle tehdyissä kilpailuoikeudellisissa auditoinneissa ja asiaa on myös voimakkaasti tuotu esiin kilpailuoikeusviranomaisten kanssa käydyissä neuvotteluissa. Tämänkään vuoksi emme kannata osakkaan tiedonsaantioikeuden laajentamista nykyisestä.

Yhtiön sisäinen sähköinen viestintä ja asiakirjat (5 – 6 luvut)

Yhtiön sisäisestä sähköisestä viestinnästä ja sähköisistä yhtiöasiakirjoista tulisi ehdotuksen mukaan selvyyden vuoksi nimenomaisesti mainita lakitekstissä, vaikka näin voi jo nytkin toimia. Tällaista viestintää voivat olla esimerkiksi kokouskutsu ja muut yhtiön ilmoitukset osakkaille, kokousasiakirjat, pöytäkirjat, päätöksenteko tietojärjestelmässä, osakkaan ilmoitukset yhtiölle.

Yhtiön tilinpäätösmateriaalin ja yhtiökokousasiakirjojen sähköiset versiot ja jatkossa kaupparekisterin palveluiden kehittäminen yhä enemmän sähköisten palveluiden suuntaan tulevat vähentämään jatkossa yritysten hallinnollista taakkaa ja kustannuksia sekä käsittely kaupparekisterissä nopeutuu.

Yhtiön edustajan nimenkirjoitusoikeuden selventäminen (6 luvun 28 §)

Osakeyhtiölain yhtiön edustajan nimenkirjoitusoikeuden rajoituksia eli kelpoisuutta ja toimivaltaa koskevia sääntöjä on tarkoitus selkeyttää. Yhtiön edustajan toimen sitovuutta koskevassa osakeyhtiölain säännöksessä viitataan lain kelpoisuutta ja toimivaltaa koskeviin rajoituksiin, mutta lakitestistä ei selvästi ilmene, mitä tällaiset rajoitukset ovat. Ongelmalliseksi on koettu esimerkiksi se, mitkä osakeyhtiölain säännökset rajaavat kelpoisuutta eri tilanteissa ja sen, miten yhtiöjärjestyksen toimialamääräys vaikuttaa toimitusjohtajan ja nimenkirjoittajan toimivaltaan yhtiön kannalta epätavallisessa tai laajakantoisessa toimessa.

Katsomme, että näiden sääntöjen selkeyttäminen on kannatettavaa. Kelpoisuuteen ja toimivaltaan liittyviä käytännön epäselvyyksiä on esiintynyt jonkin verran yhtiöissä. On tärkeää, että uudistettaessa säännöksiä niistä tehdään yksinkertaisia ja selkeitä, jotta epäselvät käytännön tilanteet saadaan todellakin helposti ratkaistua lainsäännöksen perusteella. On myös tärkeää, että säännöksiä selkeytettäessä niitä ei epätarkoituksenmukaisesti tiukenneta. Mahdollisessa lakimuutoksessa tulisi huomioida, että isoissa pörssiyhtiöissä merkittävätkin liiketoimet, esim. kiinteistön myynti tai laajat rahoituskokonaisuudet, voivat olla osa juoksevaa hallintoa ja lain tulisi palvella joustavasti myös näitä tilanteita ja yhtiötä.

Varojenjaon erityinen konsernitilinpäätösvelvollisuus (8 luku)

Varojenjaon erityistä konsernitilinpäätösvelvollisuutta (8 luvun 9 §:n 2 momentti) on vastikään rajoitettu tilinpäätösdirektiiviin perustuvan kirjanpitolainsäädännön muutoksen yhteydessä siten, että vaatimusta ei enää sovelleta pienkonserneihin. Muutoksella on saavutettu pääosin sääntelyn sujuvoittamis- ja norminpurkutavoitteet tältä osin. Tämän konsernitilinpäätösvaatimuksen poistaminen ainakin kaikilta yksityisiltä yhtiöiltä tulisi arvioida edellä mainittujen varojenjaon edellytysten muutosten yhteydessä.

Tätä tulisi arvioida jatkossa. Konsernitilinpäätöksen antama kuva ei välttämättä aina ole oikea ja selkeämpää olisi esimerkiksi arvioida omistuksien käypiä arvoja kuten muutakin yhtiön omaisuutta. Konsernitilinpäätökseen sisältyy muitakin tulkinnanvaraisia eriä.

Osakkeiden merkintäehdot (9 luku)

Osakeannin ja osakkeiden merkinnän toteuttamista ehdotetaan muutettaviksi siten, että osakeannissa osakkeet on voitava luoda ja antaa maksua vastaan samanaikaisesti ja osakemerkintään on voitava liittää vastaavia ehtoja kuin osakekauppaan.

Arviomuistion kirjaus tältä osin on hyvin suppea ja siitä ei käy ilmi, miten tuo osakkeiden luominen ja antaminen maksua vastaan samanaikaisesti käytännössä hoidettaisiin ja miten se tapahtuisi. Osakeyhtiölain mukaan uusi osake tuottaa osakkeenomistajan oikeudet rekisteröimisestä alkaen ja näin ollen osakkeiden rekisteröintiä koskevaa sääntelyä ja kaupparekisterin toimintaan pitäisi myös selvittää.

Yleisellä tasolla sähköiseen osakerekisteriin siirtyminen helpottaisi myös osakkeiden luomista arvo-osuusjärjestelmään kuulumattomissa yhtiöissä. Järjestelmään kuuluvien pörssiyhtiöiden kannalta merkittävämpää on, että uudet osakkeet pitää myös rekisteröidä ennen kuin ne saavat osakkeille kuuluvat oikeudet ja velvollisuudet. Jotta osakkeiden toimittamista merkitsijälle voitaisiin käytännössä merkittävästi nopeuttaa, yhtiön hallussa olevien omien osakkeiden verotus pitäisi yhdenmukaistaa uusien osakkeiden kanssa. Myös osakemerkinnän rekisteröinnin edellytyksiä pitäisi siis miettiä uudelleen ja uusien osakkeiden rekisteröintiä pitäisi helpottaa liitevaatimuksia keventämällä ja sähköistä kaupparekisterin muutosilmoituspalvelua kehittämällä. Esimerkiksi Ranskassa pankki voi luoda kaikki osakkeisiin liittyvät oikeudet ja velvollisuudet omaavat osakkeet ja välittömästi tämän jälkeen toimittaa osakkeet merkitsijälle.

Arviomuistiossa mainitaan, että osakemerkintään olisi voitava liittää vastaavia ehtoja kuin osakekauppaan, esimerkiksi sopimussakko. Katsomme, että osakemerkintään liittyvästä sopimussakosta ei pitäisi tehdä yhtiöoikeudellista asiaa. Yhtiön asettama suuri sopimussakko voisi joissain tapauksissa rajoittaa yhtiön osakkeiden vaihdantaa.

Varojenjako – lahjoitus (13 luvun 1§)

Arviomuistiossa ehdotetaan, että varojenjaon määritelmään otetaan mukaan myös lahjoittaminen. Osakeyhtiölaissa säädetään ainoastaan lahjan tarkoituksesta ja lahjasta päättämisestä, mutta lakia olisi tarkoitus selkiyttää sen osalta, missä määrin lahjoitusten toteuttamiseen sovelletaan muita varojenjakoa koskevia osakeyhtiölain säännöksiä.

Katsomme, että selkeytys tämän osalta on kannatettava asia. Konserniavustuksen kohtelun selkeyttämistä kannattanee harkita tulevaisuudessa, koska KKO:n kannanotot eivät ole varsinaisesti selkeyttäneet tilannetta.

Lisäksi olisi syytä pohtia olisiko tarkoituksenmukaista selventää OYL 13:8:n säädöstä yhtiön tekemien lahjoitusten päätöksentekojärjestyksestä. Säännös ja sen esityöt eivät välttämättä anna yhtiöille tarpeeksi eväitä ratkaista, milloin lahjoituspäätös on ylipäätään mahdollinen ja missä elimessä päätös on tehtävä. Lisäksi tulisi huomioida, että materiaalisuusrajat ovat eri yhtiöissä hyvin erilaiset. Lahjoituksen tekeminen hallituksen päätöksellä tulisi ainakin pörssiyhtiöissä olla pääsääntö, ja vain poikkeukselliset lahjoitukset tulisi viedä yhtiökokouksen päätettäviksi.

Lainsäädäntö ja hallinto
Hannu Ylänen 18.8.2016

Liiketaloudellinen peruste (13 luvun 1§)

Laittoman varojenjaon määritelmään sisältyvää liiketaloudellista perustetta olisi tarkoitus selventää. Käytännön elämässä liiketapahtumat eivät ole mustavalkoisia, mikä hankaloittaa yleisluonteisen säännöksen arvioimista. Tilanne on erityisen hankala silloin, kun liiketapahtuma liittyy konsernitilanteeseen, mutta tapahtumia pitäisi kuitenkin miettiä yksittäisen osakeyhtiön näkökulmasta.

Liiketaloudellisen perusteen täsmentäminen on kannatettava ehdotus, joskin täsmentämisestä huolimatta tietty joustavuus tulee määrittelyssä säilyttää.

Maksukyvyn arvioinnin selventäminen ja sen arvioinnin merkityksen korostaminen varojenjaon edellytyksenä, mahdollinen tasetestistä luopuminen yksityisissä osakeyhtiöissä. (13 luvun 2§)

Lähtökohtaisesti kannatettava ehdotus, mikäli maksukykyisyysarvion selkeyttämisellä voidaan selventää yhtiön johdon, osakkeenomistajien tilintarkastajien ja velkojien välisiä oikeuksia ja velvollisuuksia. Toimintakertomuksessa tällaisia asioita ei tule kuitenkaan julkistaa, kuten jossain vaiheessa pohdittiin. Maksukyvyn arvioinnissa huomioitavia seikkoja voisi olla hyödyllistä nostaa esimerkinomaisesti säädöstasolle.

Nykyinen 13 luvun 2 § on sisällöltään kovin suppea. Helppo ja yksinkertainen malli maksukyvyn arviointiin ja sen tekemiseen voisi olla hyödyllistä yrityksille. Tasetesti varojenjaon edellytyksenä yksityisissä osakeyhtiöissä on kansallista ylisääntelyä. Tämän lisäksi tasetestin merkitystä yhtiön maksukykyisyyden selvittämisessä on pidetty kyseenalaisena. Tasetestin poistamista varojenjaon pakollisena edellytyksenä yksityisten osakeyhtiöiden osalta kannattaa harkita.

Väliosingon sääntelyn selventäminen (13 luvun 3§)

Väliosingon sallimisesta säädettäisiin nimenomaisesti laissa. Väliosingon maksamisedellytykset eivät osakeyhtiölain mukaan ole lähtökohtaisesti epäselviä, mutta jonkin verran on esiintynyt epäselvyyttä verottajan ja Kirjanpitolautakunnan välillä siitä, mitkä ovat väliosingon jakamisen edellytyksiä. Tämän lisäksi epäselvyyttä on esiintynyt yhtiöiden osalta siinä, miten hallitus voidaan valtuuttaa päättämään väliosingon jakamisesta.

Verolainsäädännön mukaisen konserniavustuksen ja osakeyhtiölain vähemmistöosingon suhde on selvennettävä (13 luvun 7 §).

Oikeuskäytännön mukaan annetun konserniavustuksen huomioon ottamiseksi vähemmistöosingon määrässä osakkaan on moitittava osingonjakopäätöksen lisäksi päätöstä tilinpäätöksen vahvistamisesta (KKO 2015:104–105). Ratkaisuista seuraa, että koko konserniavustus pitäisi peräyttää tilinpäätöstä muuttaen sillä seurauksella, että konserniavustusta ei voisi käyttää verotuksessa tuloksentasaukseen siltäkään osin kuin konserniavustusta vastaavaa määrää ei tarvita koko konser-

niavustus mukaan lukien lasketun vähemmistöosingon maksamiseen tasetesti huomioon ottaen.

Omien osakkeiden hankinnan erityinen rahoituskielto rajattaisiin ehdotuksen mukaan koskemaan vain julkisia osakeyhtiöitä (13 luvun 10§)

EU -sääntelyyn perustuva velvoite koskee ainoastaan julkisia osakeyhtiöitä ja velvoittavuus yksityisten osakeyhtiöiden osalta tulisi purkaa. Kielto voi aiheuttaa ongelmia käytännön yrityskauppatilanteissa, joissa toteutetaan kohdeyhtiön osakekaupan rahoittaminen sekä kohdeyhtiön uudelleenrahoittaminen. Ehdotuksella kyetään sujuvoittamaan erilaisia yritysjärjestelyitä.

Osakepääoman alentamiseen liittyvä velkojiensuojamenettelyn keventäminen yksityisten osakeyhtiöiden osalta (14 luvun 2-5 §)

Voimassa oleva laki edellyttää osakepääoman alentamistilanteessa samanlaista menettelyä kaikkien osakeyhtiöiden osalta. Velkojien oikeudet voitaisiin turvata muilla keinoin ja pitkäkestoisesta kuulutusajasta voitaisiin luopua, mm. maksukykytestin laatimisvelvoitteella ja vaatimuksella siitä, että yhtiön oma pääoma ei saa alentamisen jälkeen olla negatiivinen. Alentamispäätös olisi julkistettava ja lunastaminen voitaisiin toteuttaa sen jälkeen. Kannatettava ehdotus.

Julkisen osakeyhtiön hallussa olevien omien osakkeiden enimmäismäärä (15 luvun 11§)

Yhtiön hallussa olevien omien osakkeiden sallitun enimmäismäärän rajoituksesta luopuminen on kannatettavaa. Jos yhtiön hallussa olevien omien osakkeiden antamisen verokohtelu lähenisi uusien osakkeiden antamisen verokohtelua, tämä helpottaisi osakkeilla tehtävien yritysjärjestelyjen käytännön toteuttamista ja pääomien nopeampaa liikkumista.

On tosin huomioitava, että merkittävimmät proxy advisorit pitävät pääsääntöisesti yhtiön omien osakkeiden hankintavaltuutuksissa rajana enintään 10 % (ISS) tai 20 % (Glass Lewis) yhtiön osakemäärästä. ISS:n mukaan yhtiön tulisi pääsääntöisesti pitää kerralla hallussaan enintään 10 %:a kaikista osakkeista vastaava osakemäärä. Glass Lewis ei suosittele omien osakkeiden hankintavaltuutusta, jollei ehdotuksessa nimenomaisesti mainita, että 20 % yhtiön osakkeista ylittävältä osin osakkeet mitätöidään. Tämä huomioon ottaen enimmäismäärän rajoituksesta luopuminen toisi jonkin verran nykyistä enemmän liikkumavaraa pörssiyhtiöille.

Selvitetään tarve omistuksen ja pääomarakenteen suhteen sulautumista vastaavien yritysjärjestelyiden sääntelyyn (16 luku)

Joissakin EU-valtioissa ja EU:n ulkopuolisissa valtioissa kansallisten ja rajat ylittävien yritysjärjestelyiden toteutus poikkeaa käytännössä osakeyhtiölain ja EU-yhtiölainsäädännön mukaisesta sulautumisesta ja jakautumisesta. Osakeyhtiölain kannalta tällaisten yritysjärjestelyiden selkeyttäminen ja helpottaminen voi tarkoittaa esimerkiksi sitä, että yritysjärjestely voidaan toteuttaa yksinkertaisemmin osa-

keannin muodossa. Yritysjärjestelyiden sujuvoittamisen ja helpottamisen selvittäminen on kannatettava ajatus.

Scheme of Arrangement -järjestely osakeyhtiölakiin

Arvioidaan osakeyhtiölain ja yrityssaneerauslain muutostarpeita. Kannatettava uudistus, jolla mahdollisia positiivisia vaikutuksia yritysrahoituksen järjestämisessä. Joka tapauksessa jatkossa tulee pohtia mahdollisuuksia lainmuutoksiin, joilla edistettäisiin sijoituksien kasvua Suomessa. Yhtenä vaihtoehtona on ehdotettu yrityssaneerauslain muuttamista siten, että oman pääoman suojaa vähennettäisiin ja mahdollistettaisiin esimerkiksi debt/equity-swap sekä liiketoiminnan tai sen osan myyminen.

Yksityisen osakeyhtiön purkaminen (20 luku)

Ehdotuksen mukaan yksityinen osakeyhtiö on voitava purkaa myös siten, että velat maksetaan toiminnan aikana, purkamispäätös ilmoitetaan ja merkitään kaupparekisteriin ja nettovarat saa jakaa määräajan kuluttua purkamispäätöksen rekisteröinnistä. Lisäksi on harkittava yhden osakkaan mikroyrityksen purkamisen helpottamista siten, että purkupäätöksen rekisteröinnin jälkeen ainoa osakas ottaa vastatakseen kaikista yhtiön velvoitteista ja saa yhtiön varat.

Nykyinen selvitystilaan asettaminen purkamismenettelynä on tosiaan melko raskas ja aikaa vievä prosessi kaikkine kuulutusaikoineen. Kevennetty purkumenettely on kannatettava ehdotus. Jatkossa tulee selvittää luonnollisesti tarkemmin, miten velkojien oikeuksien toteutuminen varmistetaan.

Yhtiön yhtiöoikeudellinen vahingonkorvausvastuu ja vastuun samastus (22 luku)

OYL:ssa ei säädetä yhtiön vastuusta vahingosta, jonka yhtiön edustaja on aiheuttanut osakeyhtiölakia rikkomalla osakkaalle tai velkojalle. Lunastustilanteiden ym. lisäksi muun muassa keskinäisissä kiinteistöosakeyhtiöissä, joihin ei sovelleta asunto-osakeyhtiölakia, on pohdittu vastuuta yhtiön aiheuttamien vahinkojen korvausperusteesta.

Yleiset vahingonkorvausoikeudelliset ja sopimusoikeudelliset periaatteet tässä relaatiossa toimivat ihan hyvin yhtiön vahingonkorvausvastuuta määritettäessä. Katsomme, että oikeustila ei ole sillä tavalla epäselvä, että asiasta tulisi ryhtyä säätämään erikseen osakeyhtiölaissa. Vastuun samastuksen osalta arviomuistiossa todetaan, että sen kehitystä oikeuskäytännössä seurataan ja tällä vaalikaudella ei ole luvassa säädöshanketta tämän osalta. Vastuun samastuksen salliva mahdollinen yleissäännös aiheuttaisi hankaluuksia ja vastuuaseman epäselvyyttä käytännössä.

Tilintarkastusvelvollisuuden raja-arvojen korottaminen (TTL 2 luvun 2 §)

Työ- ja elinkeinoministeriön asettama työryhmä pohtii tätä asiaa parhaillaan. Katsomme, että nykyiset tilintarkastuksen raja-arvot ovat liian matalalla (liikevaihto 200 KEUR, tase 100 KEUR, työntekijöitä 3). Esimerkiksi Ruotsissa raja-arvot ovat noin

60 % korkeammat. Tämän lisäksi Suomen kansalliset raja-arvot ovat korkeammat kuin direktiivin vähimmäisvaatimukset. Tilintarkastusvelvollisuudesta luopuminen erityisesti sellaisissa yhtiöissä, joissa ei ole ulkopuolisia rahoittajia ja sellaisissa, joissa ei ole vähemmistöosakkeenomistajia, voi olla käytännössä hyvä vaihtoehto karsia yrityksen kustannuksia.

Kunnioittavasti

Elinkeinoelämän keskusliitto EK
Lainsäädäntö ja hallinto

Hannu Rautiainen
johtaja